

Otvorenost pravosudnih institucija u BiH i regionu

ZaštoNe

ActionSEE

Ovaj projekat je sufinansiran od strane Evropske unije.
Predlog praktične politike je urađen uz pomoć Evropske unije.
Sadržaj je isključivo odgovornost ActionSEE mreže i ni na koji način ne
odražava stavove Evropske unije.

Autori/ke: Damir Dajanović, Blerina Ramaj i Xheni Lame

Otvorenost pravosudnih institucija u BiH i regionu

PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE STANJA

STAVOVI IZNIJETI U DOKUMENTU PREDSTAVLJAJU STAVOVE
AUTORA I NE ODRAŽAVAJU NUŽNO MIŠLJENJE DONATORA.

THE VIEWS EXPRESSED IN THIS DOCUMENT ARE AUTHORS' AND
DO NOT NECESSARILY REFLECT THE VIEWS OF THE DONOR.

Sarajevo, Septembar 2018.

UVOD

UG „Zašto ne“ je, u saradnji sa partnerima iz regionalne mreže "ActionSEE", pripremio prijedlog praktične politike, u kom je analiziran nivo transparentnosti, otvorenosti i odgovornosti pravosudnih institucija u regionu Zapadnog Balkana.

Prijedlog je rezultat opsežnog istraživanja, baziranog na metodologiji, koje su članice mreže ActionSEE sprovele u prethodnih nekoliko mjeseci u svim državama Zapadnog Balkana. Cilj je da kroz objektivno mjerenje otvorenosti pravosuđa u regionu utvrdimo stvarno stanje u ovoj oblasti i uputimo preporuke za njegovo unaprjeđenje. Cilj je, također, da se utiče na jačanje principa dobre uprave i pomogne institucijama da ih efikasnije primjene u svom radu. Smatramo da su to ciljevi koje dijelimo sa samim institucijama koje su obuhvaćene istraživanjem.

Prijedlog praktične politike, sa pratećim analizama, drugi je po redu ovakav dokument. Članice mreže su i prošle godine, nakon sprovedenog istraživanja, izradile preporuke za unaprjeđenje otvorenosti institucija.

Na osnovu rezultata istraživanja koje je sprovedeno 2016. godine, izrađene su politike koje pružaju pregled stanja u pravosudnim institucijama BiH i regiona, uključujući uočene nedostatke i dobre prakse u ovoj oblasti. Na temelju tih analiza, prošle godine su izrađene i preporuke i „mape puta“ za unaprjeđenje specifičnih područja koja su pokrivena istraživanjem.

Članice mreže ActionSEE su nakon toga, zasnivajući svoj rad na saznanjima i rezultatima prošlogodišnjeg monitoringa, pristupile unaprjeđenju i prilagođavanju metodologije istraživanja i njenih indikatora, a u nadi da će nove informacije koje su prikupljene doprinijeti kvalitetnijim rezultatima projekta. Cilj korištenja novih i poboljšanih indikatora je dodavanje novih dimenzija istraživanju i efikasniji doprinos unaprjeđenju otvorenosti institucija regiona.

Posjedujući iza sebe znanje, konkretne rezultate i analize regionalne otvorenosti, te vjerujući da će pravosudne institucije, vođene jednostavno predstavljanim koracima za unaprjeđenje stanja u navedenim oblastima, raditi na poboljšanju iste, odlučili smo zagovarati viši nivo otvorenosti institucija vlasti u regionu.

Tako je ovogodišnje istraživanje obogaćeno indikatorima kojima se zagovara viši standard proaktivne transparentnosti.

Politika otvorenosti mora biti politika svih institucija u regionu, mora biti definisana kao i ostale važne politike i ne smije biti plod trenutne odluke ili trenutnog raspoloženja osobe koja je na čelu institucije. Svaka zemlja regiona ima svoje specifične, političke uslove u kojima razvija i svoju otvorenost, ali se može primijetiti značajan prostor za zajedničko regionalno djelovanje na unaprjeđenju stanja.

Naš načelni dokument je za potrebe donosioca odluka u sudovima i tužilaštvima zemalja regije. Može biti koristan i predstavnicima međunarodnih institucija i kolegama iz nevladinog sektora koji se bave ovim pitanjima.

Ostajemo vam na raspolaganju za sve prijedloge, dobronamjerne kritike i diskusiju.

OTVORENOST PRAVOSUDNIH INSTITUCIJA U REGIONU

Organi pravosuđa na Zapadnom Balkanu nisu ostvarili zadovoljavajuće rezultate po pitanju otvorenosti u 2017. godini.

Opadajuće performanse pravosudnih organa predstavljaju zvono za uzbunu po pitanjima transparentnosti, otvorenosti i odgovornosti administrativnih aktivnosti ovih institucija. Izazovi reformi koje se provode u ovim organima kao i nizak rezultat po pitanju transparentnosti ne ostavljaju utisak da se preduzimaju konkretni koraci ka promoviranju transparentnosti, osnaživanja građana i anti-korupcijskih aktivnosti. Otvorena vlast nije cilj samo izvršne i zakonodavne vlasti već i potreba organa pravosuđa za razumjevanjem na koji način mogu pomoći da dođe do poboljšanja u vlasti, društvu i demokraciji (OGP, 2016)¹.

Potrebno je poduzeti hitne i konkretne korake u poboljšanju performansi ove vlasti kako bi ona ponovno zadobila vjeru javnosti u pravosudne organe.

¹ <https://www.opengovpartnership.org/stories/towards-open-judiciary-achieving-open-justice-through-citizen-participation-and-transparency>. Datum pristupa: 27.07.2018.

SUDOVI I TUŽILAŠTVA U REGIJI

Ukupni rezultat svih sudova u regiji pokazuje da oni ispunjavaju 42% indikatora, dok tužilaštva ispunjavaju približno 31% indikatora otvorenosti. Istraživanje pokazuje da distribucija rezultata ni u jednoj zemlji nije jednaka; značajne razlike u performansama se pojavljuju među zemljama Zapadnog Balkana.

Nekoliko nalaza o radu organa pravosuđa u regiji i svim zemljama ActionSEE mreže je prezentovano kroz ovaj dokument da bi se istakli najvažniji problemi sa kojima se vlasti svake od zemalja trebaju što prije pozabaviti unutar okvira standarda otvorenosti vlasti.

SUDOVI U REGIJI

Rezultati provedenog istraživanja pokazuju pad u radu sudova na efikasnom ispunjavanju indikatora otvorenosti. U prosjeku, regionalni sudovi su ispunili 42% indikatora u mjeranju za 2017. godinu.

Nivo do kojeg su regionalni sudovi otvoreni prema građanima prema četiri osnovna principa otvorenosti je: učinkovitost sa 50% ispunjenih indikatora, transparentnost 40%, pristupačnost 39% i integritet 37%. Situacija se čini još ozbiljnijom po pitanju sudskih vijeća u regiji, gdje su principi Regionalnog indeksa otvorenosti u prosjeku za 10% niži nego u prethodnom mjeranju.

PRISTUPAČNOST I KOMUNIKACIJA SA GRAĐANIMA

Većina sudova u regiji ne uspijeva pružiti priliku građanima da imaju pristup njihovim uredima, koristeći mehanizme za pružanje informacija ugroženim grupama o njihovim pravima i dostupnim rješenjima na svojim web stranicama, ne postoje smjernice niti mehanizmi za izražavanje zabrinutosti i apele, a tu su i niski rezultati u objavljivanju presuda zajedno sa pripadajućim objašnjenjima.

Pristup javnim informacijama sudova na Zapadnom balkanu ne ide preko 30% ispunjenih indikatora. Određeni broj sudova u regiji nema web stranicu i iz tog razloga građani imaju poteškoće da pronađu javno dostupne informacije ili da imaju uvidu u progres na njihovim slučajevima. Kolona sa relevantnim informacijama o slobodi pristupa informacijama se rijetko nalazi na web stranicama sudova zato što većina sudova u praksi ne razvija politike koje se bave otvorenošću institucija.

Javna suđenja zadovoljavaju 39% indikatora otvorenosti. Osobama sa invaliditetom je znatno otežan pristup sudnicama iako postoje propisi kojima se utvrđuje obaveza svih javnih institucija da adaptiraju infrastrukturu u svojim objektima i olakšaju pristup ovoj marginaliziranoj grupi.

PREVENCIJA SUKOBA INTERESA

Ovaj domen principa integriteta dostiže približno 20% ispunjenosti indikatora. Planovi integriteta su alati kojima se verificira spremnost institucije da se suoči sa neetičkim praksama i korupcijom. Nedostatak ovih planova predstavlja ozbiljan problem u pogledu procesa koji se vode pred sudovima na Zapadnom Balkanu. Pored toga, većina sudova u regiji je pružila odgovor da ne provode obuke niti organizuju radionice na temu sukoba interesa/prevenције korupcije/zviždača u slučaju uočenih nepravilnosti.

TUŽILAŠTVO U REGIJI

Rezultati mjerenja za ovu godinu pokazuju značajan pad u performansama tužilaštva u regiji. Tužilaštva u regiji u 2017. godini ispunilo 31% postavljenih indikatora otvorenosti.

Crna Gora sa 65% ispunjenih indikatora, BiH sa 41% i Kosovo sa 46% su tri najotvorenija tužilaštva u regiji. Potrebno je uraditi još mnogo u ovoj oblasti, naročito u prevenciji konflikta interesa i izvještavanju o radu.

Stepen do kojeg su uredi tužilaštva otvoreni za građane prema četiri osnovna principa je sljedeći: dostupnost sa 22% ispunjenih indikatora, učinkovitost sa 38%, integritet sa 34% i transparentnost sa 18%.

DOSTUPNOST I KOMUNIKACIJA SA GRAĐANIMA

Uredi tužilaštva u regiji su pokazali loš rezultat u pogledu dostupnosti informacijama, sa samo 22% ispunjenih indikatora. Iz toga možemo zaključiti da uredi tužilaštva općenito ne pružaju mogućnost zainteresovanim stranama da imaju pristup informacijama koje bi trebale biti dostupne javnosti. Kao i u slučaju sudova u regiji, većina tužilaštava ne nudi niti jedan vid mehanizma direktne komunikacije sa tužiocima. Pored toga, tužilaštva u regiji na svojim web stranicama ne nude adekvatne informacije niti imaju dio gdje bi se iznosila zabrinutost po nekom pitanju.

Na kraju, tužilaštva u regiji u većini slučajeva imaju dostupne web stranice, ali ne uspijevaju pružiti adekvatne informacije, naročito u oblasti slobode informisanja.

PREVENCIJA SUKOBA INTERESA

Sukob interesa kao dio komponente integriteta je u regiji imao 20% zadovoljenih kriterija. Ovo je veoma nizak i zabrinjavajući rezultat imajući u vidu da je sukob interesa alat integriteta tužilaca i povezan je sa ne-etičkim praksama i korupcijom.

Države Zapadnog Balkana u regiji su na putu ka evropskim integracijama. Neke od njih su otvorila poglavlja o vladavini zakona i reformama sistema pravosuđa i suočavaju se sa izazovima i promjenama koje će uvesti poboljšanja u postojeći sistem, tako da je bitno uključiti preporuke za dio o integritetu dobijene iz ovog istraživanja koje će doprinijeti poboljšanju rezultata za tužilaštva u narednom mjeranju.

PRAVOSUĐE U BOSNI I HERCEGOVINI

Struktura pravosudnog sistema u BiH je značajno drugačija od strukture pravosudnih sistema u regionu, te poređenje rezultata institucija u BiH sa institucijama regiona zahtijeva poseban metodološki pristup.

Budući da zbog specifičnog uređenja države, u Bosni i Hercegovini ne postoji jedinstveni pravosudni sistem na nivou države, kao što postoji u drugim državama regiona, predmet istraživanja u Bosni i Hercegovini bili su izabrani sudovi i tužilaštva državnog i entitetskog nivoa vlasti, zajedno sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem BiH.

OTVORENOST TUŽILAŠTVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Ove godine istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 11 tužilaštava, i to: pet kantonalnih tužilaštava (FBiH), tri okružna tužilaštva (RS), oba entitetska tužilaštva, te Tužilaštvo Bosne i Hercegovine. Istraživanje je pokazalo da postoje razlike između ovih institucija kada je u pitanju stepen otvorenosti, pa tako kantonalna tužilaštva zadovoljavaju 38%, okružna tužilaštva 35%, entitetska 49%, dok Tužilaštvo BiH zadovoljava 56% indikatora otvorenosti postavljenih u istraživanju.

Kada je u pitanju ukupan skor, tužilaštva u BiH zadovoljavaju ukupno 41% indikatora i nalaze se na trećem mjestu u regionu, iza Crne Gore (65%) i Kosova (46%). Ukoliko gledamo prosječan skor u regionu, tužilaštva u BiH su značajno bolja od prosjeka, koji iznosi 24%.

Ukoliko pogledamo pojedinačne institucije, najbolji rezultat je ostvarilo Okružno Javno Tužilaštvo Banja Luka, koje je zadovoljilo 61% postavljenih indikatora, dok najlošiji rezultat ima Okružno Javno Tužilaštvo Doboj, koje je zadovoljilo tek 21% indikatora.

No, iako postoje razlike između pojedinačnih institucija, postoje i sličnosti, te preporuke koje bi sve institucije trebale da sprovedu. Četiri su osnovna principa kroz koje se institucije posmatraju, a to su Pristupačnost, Učinkovitost, Transparentnost i Integritet.

Pristupačnost

Kada je u pitanju princip pristupačnosti, tužilaštva u Bosni i Hercegovini zadovoljavaju 44% postavljenih indikatora. Kako bi se ovaj procenat poboljšao, institucije trebaju da implementiraju neke od sljedećih preporuka:

- Institucije trebaju objavljivati informacije za koje je odobren Zahtjev o pristupu informacijama, te registar informacija koje imaju u svom posjedu
- Podaci koji se objavljuju bi trebali biti u open data formatu, te je potrebno sprovesti i odgovarajuće treninge kako bi se osobe koje su zadužene za objavu podataka upoznale sa open data formatima, te usvojile praksu objavljivanja tih podataka u mašinski čitljivim formatima.
- Potrebno je objaviti Vodiče za pristup informacijama, te kontakte osobe ili osoba zaduženih za postupanje po ovim zahtjevima

Učinkovitost

Princip učinkovitosti tužilaštva su zadovoljila u procentu od 52%, što je ujedno i najveći zabilježeni procenat kada je u pitanju neki od principa otvorenosti. Obzirom da su u ovoj oblasti indikatori vezani prije svega za izvještaje o učinku, primijećeno je da se izvještaji ne dostavljaju nadležnim u za to određenom roku, te da bi se u godišnje izvještaje trebali uključiti i podaci o disciplinskim mjerama i žalbama protiv tužioca. Neke od preporuka koje bi trebale biti implementirane su sljedeće:

- Godišnje izvještaje dostavljati nadležnim institucijama u za to predviđenom roku.
- U godišnje izvještaje uključiti podatke o disciplinskim mjerama i žalbama protiv tužitelja.
- U godišnje izvještaje uključiti podatke o riješenim slučajevima, presudama i sl.

Integritet

U oblasti integriteta, tužilaštva u BiH su ispunila 38% indikatora, a glavni identificirani problemi su nedostatak planova integriteta i neobjavljivanje etičkih kodeksa, te je za poboljšanje rezultata iz ove oblasti potrebno implementirati sljedeće preporuke:

- Objaviti Etički kodeks za tužioce na web stranicama tužilaštava.
- Izraditi i objaviti Plan Integriteta za tužioce (dokument kojim se jasno označavaju mjere za prevenciju i eliminaciju različitih formi koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije).

Transparentnost

U oblasti transparentnosti, tužilaštva u BiH su zadovoljila 38% postavljenih indikatora. Pozitivno u ovoj oblasti je što skoro sva tužilaštva redovno osvježavaju sadržaj na svojim web stranicama, te što više od polovine tužilaštava objavljuje imena i kontakte tužilaca na web stranicama, ali i dalje postoji značajan broj propusta koji su uočeni tokom monitoringa, te je potrebno ispuniti sljedeće preporuke:

- Objaviti podatke o plaćama tužilaca na web stranicama.
- Objaviti trenutne strategije po kojima djeluje tužilaštvo.
- Objaviti godišnje planove reda na web stranicama.
- Objaviti organograme institucija na web stranicama.
- Uspostaviti online oglasne ploče na web stranicama institucija.

OTVORENOST SUDOVA U BiH

Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 18 sudova sa svih nivoa vlasti i to: četiri osnovna suda u Republici Srpskoj, dva okružna suda u Republici Srpskoj, osam opštinskih sudova u Federaciji BiH, dva privredna suda iz Republike Srpske, te vrhovni sudovi Federacije i Republike Srpske.

Kada su u pitanju ukupni rezultati sudova u BiH, zadovoljeno je tek 26% indikatora otvorenosti, što je rezultat koji Bosnu i Hercegovinu stavlja na posljednje mjesto. Najbolja u ovoj oblasti je Crna Gora, čiji su sudovi zadovoljili 57% indikatora otvorenosti. Sudovi u BiH su i daleko ispod prosjeka regiona, koji iznosi 40%.

U monitoringu su uočene razlike kada su u pitanju tipovi sudova, pa su tako najlošije rangirani privredni sudovi (21%), slijede okružni (25%), osnovni (26%), opštinski (26%), te na kraju vrhovni sudovi sa 31% ispunjenih indikatora.

Najbolje je rangiran Opštinski sud u Livnu sa 35% ispunjenih indikatora, dok je najlošiji rezultat ostvario Privredni sud u Trebinju sa tek 16% ispunjenih indikatora.

Iako postoje razlike između pojedinačnih institucija, postoje i sličnosti, te preporuke koje bi sve institucije trebale da sprovedu. Četiri su osnovna principa kroz koje se institucije posmatraju, a to su Pristupačnost, Učinkovitost, Transparentnost i Integritet.

Pristupačnost

U oblasti pristupačnosti, sudovi u Bosni i Hercegovini zadovoljavaju 24% postavljenih indikatora. Problemi koji su ustanovljeni odnose se na neobjavljivanje presuda sa objašnjenjima, neobjavljivanje informacija za koje je odobren zahtjev za pristup informacijama, nepostojanje posebnih odjela za komunikaciju sa javnosti, nepostojanje elektronskih baza sudskih presuda i drugi.

Dodatno, problematična je i činjenica da ne postoje odjeli za komunikaciju sa javnosti, što značajno otežava pristup informacijama, te činjenica da ne postoje nikakve linije za žalbe građana kada je u pitanju rad sudova. Kako bi se stanje u ovoj oblasti popravilo potrebno je provesti sljedeće preporuke:

- Uspostaviti elektronske baze sudskih presuda.
- Objavljivati presude, zajedno sa objašnjenjima.
- Ažurirati Vodiče o pristupu informacijama jednom godišnje, te iste učiniti dostupnim na službenim web stranicama sudova.
- Uspostaviti linije za žalbe građana.
- Uspostaviti odjel za komunikaciju s javnosti.
- Organizovati treninge kako bi se osobe koje su zadužene za objavu podataka upoznale sa open data formatima, te usvojile praksu objavljivanja tih podataka u mašinski čitljivim formatima.

Učinkovitost

Kada je u pitanju princip učinkovitosti, sudske institucije u Bosni i Hercegovini imaju mizeran učinak od samo 8% ispunjenih indikatora. Ključni uočeni problemi odnose se na manjak informacija o disciplinskim mjerama i žalbama podnijetim protiv sudija, neobjavljivanje statistika o broju slučajeva, trajanju procesa i broju donesenih presuda i sl. Dodatan problem je činjenica da se izvještaji ne šalju nadležnim institucijama na vrijeme. Preporuke iz ove oblasti su sljedeće:

- Potrebno je izvještaje o radu dostavljati nadležnim institucijama u za to predviđenim rokovima.
- U izvještajima o radu je potrebno navesti informacije o disciplinskim mjerama i žalbama prema sudijama.
- Objavljivati statistike o broju slučajeva, dužini trajanja procesa i broju donesenih presuda.

Integritet

U oblasti integriteta sudovi u BiH su ispunili 23% zadanih indikatora. U ovoj oblasti, najveći problemi su nepostojanje planova integriteta, kojima bi se propisale tačne mjere za sprečavanje koruptivnog i neetičnog ponašanja, te neobjavljivanje Etičkog koda za sudije. Dakle, da bi se ocjene iz ove oblasti popravile, potrebno je:

- Izraditi i objaviti Plan Integriteta (dokument kojim se jasno označavaju mjere za prevenciju i eliminaciju različitih formi koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije).
- Objaviti Etički kodeks za sudije na službenim stranicama sudova.

Transparentnost

Sudovi u Bosni i Hercegovini najbolji rezultat imaju iz oblasti transparentnosti. Ispunjeno je 36% indikatora, ali i dalje postoji značajan prostor za napredak. Programi rada institucija se ne objavljuju, kao ni trenutne strategije prema kojima sudstvo djeluje, ne postoje nikakvi dokumenti kojima se osigurava transparentnost, niti se objavljuju plate sudija ili organogrami institucija. Iz oblasti transparentnosti, date su sljedeće preporuke:

- Objavljivati godišnje planove rada sudova na službenim web stranicama.
- Objavljivati trenutno važeće strategije djelovanja sudova.
- Objavljivati plate sudija.
- Objavljivati podatke sa oglasnih ploča na web stranicama.
- Uspostaviti strategije kojima se osigurava otvorenost i transparentnost.

VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH

Za razliku od država regiona, koje unutar svojih pravosudnih sistema imaju odvojena sudska i tužilačka vijeća, Bosna i Hercegovina ima jedno tijelo zaduženo za osiguravanje nezavisnog, nepristranog i profesionalnog pravosuđa u BiH, a to je Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH. Kako bi rezultati istraživanja bili uporedivi sa regionalnim rezultatima, metodološki pristup je zahtjevao ispitivanje odvojenih indikatora koji se odnose na sudove i tužilaštva, kroz nadležnosti VSTV-a prema istima.

OTVORENOST VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA BIH – SUDSKI INDIKATORI

VSTV BiH zadovoljava 65% sudskih indikatora i po tome je na drugom mjestu među institucijama regiona, iza Crne Gore (79%). Kada je u pitanju regionalni prosjek, VSTV BiH je značajno bolji od prosjeka, koji iznosi 48%.

Kao i kod ostalih institucija, praćeni su indikatori iz četiri principa: Pristupačnost, Učinkovitost, Transparentnost i Integritet.

Pristupačnost

Kada je u pitanju princip pristupačnosti, VSTV ima ispunjenih 72% indikatora. Međutim, uočeni su problemi kada je u pitanju oblast pristupa informacijama: ne objavljuju se niti informacije za koje je odobren pristup po zahtjevima za pristup informacijama, niti se objavljuje ažurirani Vodič za pristup informacijama.

Dodatno, potrebno je uspostaviti smjernice za saradnju sa medijima kada je u pitanju praćenje rada Vijeća. Ovo su ujedno i jedini negativno ocijenjeni indikatori, te su preporuke sljedeće:

- Objavljivati informacije za koje je već odobren pristup po zahtjevima za pristup informacijama.
- Ažurirati Vodič za pristup informacijama jednom godišnje i učiniti ga dostupnim na službenoj stranici VSTV-a.
- Uspostaviti smjernice za saradnju sa medijima kada je u pitanju praćenje rada Vijeća.

Učinkovitost

Po pitanju indikatora iz oblasti učinkovitosti, VSTV je zadovoljio 100% indikatora. Uspostavljeni su mehanizmi za dodjelu slučajeva, godišnji izvještaj uključuje informacije o disciplinskim postupcima i žalbama, a postoje i dokumenti kojima se određuje sadržaj izvještaja o radu koji se šalju Vijeću od strane drugih pravosudnih institucija.

Integritet

Iz oblasti Integriteta, Vijeće je zadovoljilo 69% indikatora. Iako je ovo solidan rezultat, potrebno je uspostaviti mehanizme monitoringa implementacije Etičkog kodeksa, kao i procedure za slučajeve kršenja istog. Kao i u ostalim pravosudnim institucijama, potrebno je uspostaviti i Plan Integriteta. Preporuke za poboljšanje stanja u ovoj oblasti otvorenosti su sljedeće:

- Uspostaviti mehanizme monitoringa implementacije Etičkog kodeksa.
- Uspostaviti procedure za rješavanje slučajeva kršenja Etičkog kodeksa.
- Izraditi i objaviti Plan Integriteta (dokument kojim se jasno označavaju mjere za prevenciju i eliminaciju različitih formi koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije).

Transparentnost

U ovoj oblasti VSTV je ostvario najlošiji rezultat, te je ispunio tek 53% zadatih indikatora. Najveće zamjerke se odnose na budžet institucije, budući da budžeti nisu dostupni na službenoj web stranici, a ni izvještaji o izvršenju budžeta se ne objavljuju redovno. Potrebno je objavljevati i trenutne strategije prema kojima djeluje Vijeće, te podatke o platama u Vijeću. Potrebno je i povećanje transparentnosti iz područja javnih nabavki. Preporuke za poboljšanje rezultata iz oblasti transparentnosti su sljedeće:

- Objavljivati budžete institucije na službenoj web stranici.
- Objavljivati izvještaje o izvršenju budžeta na službenoj web stranici.
- Objavljivati godišnje programe rada na službenoj web stranici.

- Objavljivati strategije prema kojima djeluje Vijeće na službenoj web stranici.
- Objavljivati podatke o platama članova Vijeća na službenoj web stranici.
- Objavljivati sklopljene ugovore o javnim nabavkama na službenoj web stranici.

OTVORENOST VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA BIH – TUŽILAČKI INDIKATORI

VSTV BiH zadovoljava 62% tužilačkih indikatora i po tome je na drugom mjestu među institucijama regiona, iza Crne Gore (62%). Kada je u pitanju regionalni prosjek, VSTV BiH je značajno bolji od prosjeka, koji iznosi 41%.

Kao i kod ostalih institucija, praćeni su indikatori iz četiri principa: Pristupačnost, Učinkovitost, Transparentnost i Integritet.

Pristupačnost

Kada je u pitanju princip pristupačnosti, praćen kroz tužilačke indikatore, VSTV ima ispunjenih 70% indikatora. Problemi su uočeni kada je u pitanju oblast pristupa informacijama, jer se ne objavljuju informacije za koje je već odobren pristup po zahtjevima za pristup informacijama, niti se objavljuje ažurirani Vodič za pristup informacijama. Dodatno, potrebno je uspostaviti smjernice za saradnju sa medijima kada je u pitanju praćenje rada Vijeća. Ovo su ujedno i jedini negativno ocijenjeni indikatori, te su preporuke sljedeće:

- Objavljivati informacije za koje je već odobren pristup po zahtjevima za pristup informacijama.
- Ažurirati Vodič za pristup informacijama jednom godišnje i učiniti ga dostupnim na službenoj stranici VSTV-a.
- Uspostaviti smjernice za saradnju sa medijima kada je u pitanju praćenje rada Vijeća.

Učinkovitost

Po pitanju indikatora iz oblasti učinkovitosti, praćenih kroz tužilačke indikatore, VSTV je zadovoljio 100% indikatora. Uspostavljeni su mehanizmi za dodjelu slučajeva, godišnji izvještaj uključuje informacije o disciplinskim postupcima i žalbama, a postoje i dokumenti kojima se određuje sadržaj izvještaja o radu koji se šalju Vijeću od strane drugih pravosudnih institucija.

Integritet

Po pitanju integriteta, VSTV je ispunilo 64% indikatora. Da bi se ovaj rezultat popravio potrebno je uspostaviti mehanizme monitoringa implementacije Etičkog kodeksa, kao i procedure za slučajeve kršenja Kodeksaa. Također je potrebno uspostaviti i Plan Integriteta (dokument kojim se jasno označavaju mjere za prevenciju i eliminaciju različitih formi koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije).

Transparentnost

Najlošiji rezultat kada je u pitanju ova institucija je ostvaren iz oblasti transparentnosti, u kojoj je, gledano kroz tužilačke indikatore, ispunjeno tek 49% istih. Ključne izmjene koje je potrebno napraviti odnose se na budžete, konkretno njihovo proaktivno objavljivanje, te na transparentnost procesa javnih nabavki, kao i transparentnost kada su u pitanju zaposleni u ovoj instituciji. Da bi se poboljšao rezultat, potrebno je ispuniti sljedeće preporuke:

- Objavljivati budžete institucije na web stranici
- Objavljivati izvještaje o izvršenju budžeta na web stranici
- Objavljivati godišnje programe rada na web stranici
- Objavljivati strategije prema kojima djeluje Vijeće na web stranici
- Objavljivati podatke o platama članova Vijeća na web stranici
- Objavljivati podatke o namještenicima (imena, pozicije i kontakti) na web stranici
- Izraditi dokumente vezane za otvorenost i transparentnost institucije
- Objavljivati sklopljene ugovore o javnim nabavkama na web stranici

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Otvorenost je ključni uslov demokratije jer omogućava građanima/kama da dobiju informacije i znanje potrebno za ravnopravno učestvovanje u političkom životu, efektivno donošenje odluka i držanje institucija odgovornim za politike koje sprovode.

Veliki broj zemalja preduzima konkretne akcije u cilju povećanja svoje transparentnosti i odgovornosti prema građanima/kama. Da bismo ustanovili u kojoj mjeri građani/ke Zapadnog Balkana dobijaju pravovremene i razumljive informacije od svojih institucija, razvijen je Regionalni indeks otvorenosti.

Regionalni indeks otvorenosti mjeri stepen do kojeg su pravosudne institucije otvorene prema građanima/kama i društvu, na osnovu četiri principa: (1) transparentnost (2) pristupačnost (3) integritet i (4) učinkovitost.

Princip transparentnosti podrazumijeva da su organizacione informacije, budžet i postupak javnih nabavki javno dostupni i objavljeni. Pristupačnost se odnosi na obezbjeđivanje i poštovanje procedura za slobodan pristup informacijama, te jačanje interakcije sa građanima/kama. Integritet obuhvata mehanizme za prevenciju korupcije, sprovođenje etičkih kodeksa i regulaciju lobiranja. Posljednji princip, učinkovitost, se tiče monitoringa i evaluacije politika koje se sprovode.

Vodeći se međunarodnim standardima i preporukama i primjerima dobre prakse, ovi principi su dalje razrađeni kroz posebne kvantitativne i kvalitativne indikatore koji se ocjenjuju na osnovu dostupnosti informacija na zvaničnim internet stranicama, kvaliteta pravnog okvira za pojedinačna pitanja, drugih izvora javnog informisanja i upitnika koji su proslijeđeni institucijama.

Kroz više od 100 indikatora mjerili smo i analizirali otvorenost pravosudnih institucija u regionu. Mjerenje je sprovedeno u periodu od decembra 2017. do kraja marta 2018. godine. Standardna greška cjelokupnog indeksa otvorenosti iznosi +/- 3%.

Na osnovu rezultata istraživanja, razvijen je predstavljeni set preporuka i smjernica koje su usmjerene institucijama.